

А.В. Сомик, канд. екон. наук, Національний банк України

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Грошово-кредитна політика як складова частина економічної політики держави сприяє досягненню прогнозованих соціально-економічних показників шляхом реалізації монетарних цілей і завдань інструментами грошово-кредитного і валютного регулювання. З огляду на важливу роль, яку відіграє монетарна політика центрального банку в загальнодержавній політиці, особливої актуальності набуває питання визначення її ефективності. Розв'язання цього питання потребує насамперед визначення критеріїв та оціночних показників, які б об'єктивно відображали ступінь ефективності проведення грошово-кредитної політики.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” грошово-кредитна політика визначається як сукупність заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на регулювання економічного зростання, стримування інфляції та забезпечення стабільності грошової одиниці України, забезпечення зайнятості населення та вирівнювання платіжного балансу. У наведеному трактуванні сутності грошово-кредитної політики широко окреслюється її спрямованість без зазначення головної цілі, що утруднює вибір основних критеріїв і показників оцінки її ефективності.

Сучасна грошово-кредитна політика не має законодавчо визначених кількісних цілей. Основною функцією Національного банку України та метою його грошово-кредитної політики є забезпечення стабільності грошової одиниці України як монетарної передумови збалансованого соціально-економічного розвитку. Проте в чинному законодавстві не визначено ні сутності категорії “стабільність грошової одиниці”, ні її кількісних цільових параметрів чи критеріїв, за якими можна аналізувати її досягнення. Прогнозні показники монетарної сфери (індекс споживчих цін, грошова маса та обмінний курс гривні до долара США), які щорічно визначаються в Основних засадах грошово-кредитної політики, спрямовані на забезпечення стабільності грошової одиниці як основної цілі грошово-кредитної політики Національного банку України. Проте вони в сукупності не можуть бути критеріями оцінки ефективності грошово-кредитної політики, оскільки протягом 2002-2007 рр. жодного разу їх фактичні значення не відповідали плановим одночасно за всіма показниками. Неможливість одночасного виконання прогнозних показників монетарної сфери зумовлена тим, що зазначені показники виявилися несумісними через те, що кожен із них для досягнення встановленого значення потребував зміни інших, які відіграють роль інструмента досягнення мети в умовах зростаючої відкритості української економіки та вразливості від зовнішніх цінових шоків, значних потоків іноземного капіталу, нерозвиненістю внутрішнього фінансового

ринку. Дія зазначених чинників у сукупності зумовила дилему трьох цілей грошово-кредитної політики, а саме: монетарної, інфляційної та курсової.

Відсутність чітко визначених кількісних показників, за якими можна було б оцінити ефективність грошово-кредитної політики, знижують, на нашу думку, прозорість дій Національного банку України. З огляду на це удосконалення діючої монетарної політики має ґрунтуватися насамперед на необхідності визначення зрозумілої для суб'єктів ринку цілі монетарної політики та кількісних показників, які б характеризували її досягнення. Такою ціллю, як свідчить досвід багатьох зарубіжних країн, є цінова стабільність національної грошової одиниці.

Усвідомлюючи важливість цінової стабільності для економічного розвитку країни в довгостроковій перспективі, Національний банк України в реалізації грошово-кредитної політики виходить із середньострокової стратегії і орієнтується на необхідність поступового переходу до монетарного режиму, що ґрунтується на ціновій стабільності. Зміна цілі монетарної політики зумовить новий підхід у розумінні сутності грошово-кредитної політики, яка, на нашу думку, має спрямовуватися на досягнення основної цілі – цінової стабільності, а також, не перешкоджаючи їй, – на підтримання загальноекономічної політики уряду. Таке визначення грошово-кредитної політики робить прозорими її цілі для суб'єктів ринку та зрозумілими критерії оцінки її ефективності, що є важливою передумовою довіри до політики центрального банку та зниження інфляційних очікувань.